

Sonja Lilius

23.4.2019

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Melan lausunto yrittäjän työeläketurvan kehittämistä selvittäneen työryhmän raportista (lausuntopyyntö STM 003:00/2019, STM/94/2019))

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä on selvittänyt ratkaisuvaihtoehtoja alivakuuttamiseen ja työtulon määrittämiseen liittyvien ongelmien ja kehittämistarpeiden osalta sekä selvittänyt YEL-vakuuttamisen joustavoittamista pienimuotoista ja satunnaista yrittäjätoimintaa harjoittaville. Työn tavoitteena on ollut turvata yrittäjän toimeentulon tason kohtuullinen säilyminen eläkkeellä ja yrittäjän työeläketurvan tarkoituksenmukainen järjestäminen.

Työtulon määrittämistä ja vahvistamista koskevat ehdotukset

Työryhmä on linjannut, että keskeinen keino alivakuuttamiseen ja siitä seuraavan sosiaaliturvan alhaisen tason välttämiseksi on niiden säännösten kehittäminen, jotka koskevat YEL-työtulon vahvistamista ja tarkistamista. Työryhmän näkemyksen mukaan työtulojen tulisi seurata nykyistä käytäntöä selkeämmin yrittäjän työpanoksen ja työskentelyn taloudellista arvoa. Tätä kautta YEL-vakuuttamisen tarkoitus turvata toimeentuloa eläkkeellä ollessa toteutuisi. Keskeistä olisi myös jatkuva seuranta, jotta yrittäjätoiminnan alkuvaiheessa arvioon perustuva työtulo ei olisi liian pitkän ajan vakuuttamisen perusteena.

Työryhmän ehdotus yrittämistä ja YEL-vakuuttamista koskevasta tietokannasta sekä sitä hyödyntävästä mallinnustyökalusta ja sähköisestä työtulon arvioimisen laskurista on kiinnostava uusi ehdotus. Ehdotuksen yksityiskohtia onkin tarkoitus työstää jatkovalmistelussa. Toimialat ja yritykset ovat moninaisia, jonka vuoksi sähköinen työtulolaskuri on hyvä työväline oikean työtulohaarukan hakemiselle, mutta riittävä yksilölliset olosuhteet huomioon ottava joustavuus olisi myös tärkeitä olla mukana lakitason säännöksissä. MYEL-työtuloa määritettäessä pellon ja metsämaan antaman työtuloputken avulla on työtulon määrittämistä koskeviin säännöksiin otettu mukaan yksilöllistä harkintaa mahdollistavat erityissäännökset. Näissä säännöksissä on erikseen lueteltu sellaiset seikat, jotka huomioon ottaen työtulo voidaan vahvistaa työtuloputkesta poiketen.

Sonja Lilius

23.4.2019

Työryhmän määrävalitarkistus ja eläkelaitosten velvollisuus tarkistaa selvityksen niin osoittaessa työtulon taso omalta osaltaan tukevat tavoitetta, että yrittäjän työtulo pysyisi oikealla tasolla koko työuran ajan. Tältäkin osin säännöksissä olisi hyvä olla joustavuutta yksilöllisten olosuhteiden huomioimisessa tarkistuskynnyksen ylittymisen osalta.

Työryhmän muut ehdotukset

Kaksi työtulorajaa

Laissa ehdotetaan säädettäväksi päätoimisen yrittäjän minimityötulosta, joka olisi korkeampi kuin YEL:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden alaraja. Vakuuttamisvelvollisuuden alarajaa ei sinänsä muutettaisi. Tällä tavoitellaan erityisesti yritystoiminnan alivakuuttamisen vähentämistä. Sivutoimisena yrittäjänä voitaisiin pitää henkilöä, jolla on YEL-vakuutuksen kanssa samaan aikaan muuta työeläkevakuutettua työskentelyä tai jonka jatkuva toimeentulo ei ole muun selvityksen perusteella yksinomaan vakuutettavan YEL-toiminnan varassa. Yritystoiminnan jatkuessa päätoimisena ei voitaisi pitää sellaista yrittäjää, jonka yritystoiminnasta saatavat verotus- ja liikevaihtotiedot viittaavat jatkuvasti sivutoimiseen eli alle päätoimisen työtulominiimiin jäävään yritystoimintaan. YEL-vakuuttamisvelvollisuuden alaraja ja päätoimisen yrittäjän työtulon alaraja olisivat minimejä. Sivutoimiselle yrittäjälle tulisi vahvistaa työtulo, joka ylittää päätoimisen yrittäjän minimityötulon, jos työtulon arvioinnissa huomioon otettavat seikat sitä edellyttävät. Yritystoiminnan jatkuessa työtulon arvioinnissa sivutoimisuuden tai päätoimisuuden arviointia keskeisempää olisi pääsäännön mukaisesti yrittäjän työpanoksen arvo.

Ehdotuksesta ei käy suoraan ilmi, miten pitkän ajan kuluttua yritystoiminnan jatkumisesta tämä arvio tehtäisiin eli olisiko se esimerkiksi siinä yhteydessä, kun yrittäjän työtuloa tarkastellaan ensimmäisen kerran ehdotetuissa määrävalitarkistuksessa. Tältä osin olisi joka tapauksessa hyvä olla säädetty lakiin tietty aikaraja, jona tätä asiaa (sivutoiminen/päätoiminen/työpanoksen arvo) tarkastellaan ensimmäisen kerran aloittavan yrittäjän vakuutuksen vahvistamisen jälkeen yrittäjien yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi.

Mela pitää hyvänä työryhmän ehdotuksia tiedonantovelvollisuuden lisäämisestä YEL-vakuutusten tarjoamisessa sekä YEL-vakuutuksiin liittyvän työeläkejärjestelmän yhteisen viestinnän kehittämisestä. Työeläkeote on hyvä väline lisätä yrittäjille tietoa siitä, miten vakuutus vaikuttaa hänen eläketurvaansa.

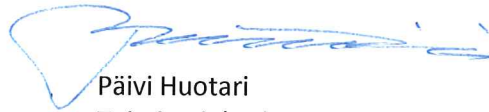
YEL:ssä säädetyn vakuuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle jäävän yrittäjätyön vakuuttamisen kehittäminen

YEL-eläkkeen kartuttaminen nykyisen YEL-vakuutuksen ulkopuolelle jäävistä ansiotuloista mahdollistetaan ns. tilapäisen työnantajan vakuutusta muistuttavalla vakuutustekniikalla. Vakuutustekniikka perustuisi vapaaehtoisuuteen. Vakuutusmallin rajoitukset ja toimeenpanoon liittyvät asiat on tarkoitus selvittää jatkovalmistelussa. Lisäksi selvitettäisiin olisiko ns. tilapäisen työnantajan vakuutusta muistuttava YEL-vakuuttaminen mahdollista toteuttaa myös osalle YEL-vakuutetuista.

23.4.2019

Ehdotuksessa tarkoitetun ansiotoiminnan vakuuttaminen työeläkejärjestelmässä on tarkoituksenmukaista, koska toiminta laskutuspalveluyritysten avulla kevytyrittäjänä on alkanut yleistyä. Työeläkejärjestelmän tulisi olla työelämän kehityksessä mukana, jotta kaikenlainen ansiotoiminta saataisiin mahdollisimman kattavasti ansioperusteisen työeläkejärjestelmän piiriin. On hyvä, että asiaa on tarkoitus jatkovalmistelussa selvittää lisää.

MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS

Päivi Huotari
Toimitusjohtaja

Sonja Lilius
Kehityspäällikkö

